

s.n.r. 2016/16727

7. februar 2018

Registreringsrapport

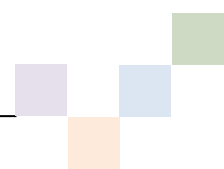
Uten funn av automatisk fredete/nyere tids kulturminner

Enebakk vannskiklubb

Enebakk kommune

Christine Boon

Arkeologisk feltenhet, Akershus fylkeskommune

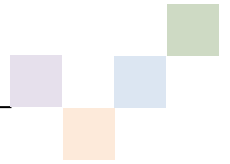

SAKSNR OG NAVN		2017/16727 ENEBAKK VANNSKIKLUBB VED MJÆR I YTRE ENEBAKK			
KOMMUNE		ENEBAKK			
GÅRDSNR. OG NAVN		BRUKSNR. OG NAVN			
89 UNGERSNES		3			
90 VESTBY		2 VESTBY			
ØKONOMISK SAMMENDRAG	UNDERSØKELSEN ER UTFØRT AV		DATO/ PERIODE	TYPE ARBEID	TIMER
	CHRISTINE BOON, LARS ANDERSSON		25.4., 9.5.2017	FORARBEID	1,5
	CHRISTINE BOON		10.5.2017	REGISTRERING	7
	CHRISTINE BOON		30.1., 7.2.2018	ETTERARBEID	7,5
	SUM				16
	FUNN			ASKELOADEN IDNR.	
	X	INGEN FUNN			
		FUNN AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER			
		FUNN AV IKKE AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER			
		UTVIDET REGISTRERING – UTGRAVD			
	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER				ANTALL

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	4
Områdebeskrivelse	4
Steds- og gårdsnavn	6
Gårdsnavnsbeskrivelse	6
Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet	7
Gjenstandsfunn	7
METODE	7
Overflateregistrering	7
Prøvestikking	8
UNDERSØKELSEN	8
KONKLUSJON	8

Innledning

Bakgrunn for registrering av automatisk fredete kulturminner er regulering av Enebakk vannskiklubb på gbnr. 89/3 mfl. i Enebakk kommune. Registreringen oppfyller undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven § 9. Utgiftene til registreringen dekkes av tiltakshaver jf. kml § 10. Registreringen ble gjennomført av Christine Boon den 10.05.2017.

Områdebeskrivelse

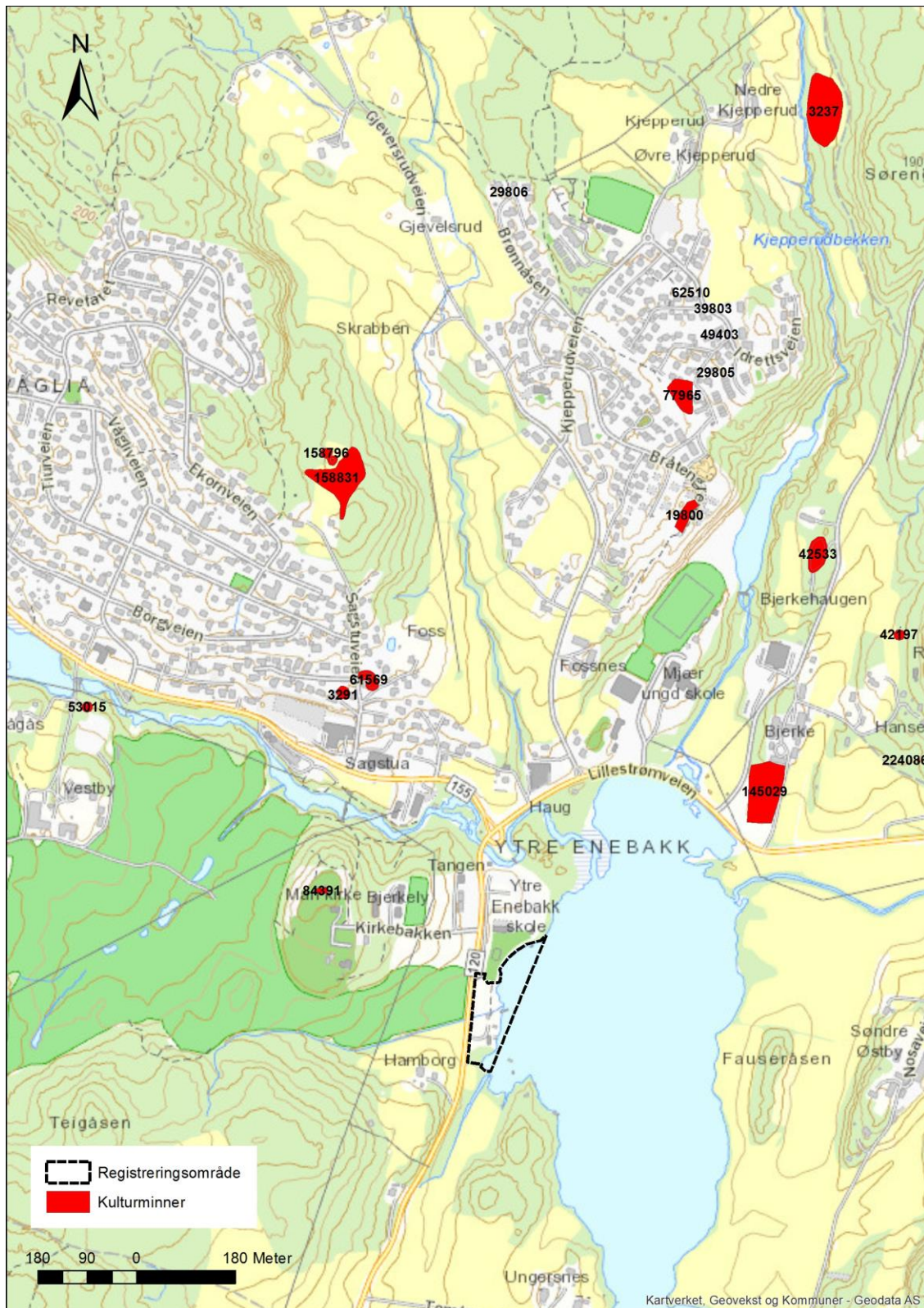
Berørte gårder:

Gnr./navn	Bnr./navn
89 Ungersnes	3
90 Vestby	2 Vestby

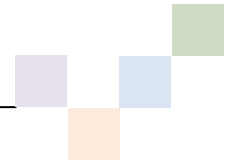
Registreringsområdet med Enebakk vannskiklubb ligger på et nes nordvest i vannet Mjær, rett øst for Tomterveien i Ytre Enebakk. Store deler av området er forholdsvis opparbeidet og planert. Det var nylig hugget trær i området og det var anlagt store kampestein i hauger. Flere steder langs vannkanten er det påført sand.

Foto 1: Enebakk vannskiklubb, sett mot sør.

Kart 1: Kulturminner i nærheten av registreringsområdet ved Mjær i Ytre Enebak.

Steds- og gårdsnavn

Gårdsnavnene i et område kan i mange tilfeller fortelle oss mye om bosetningshistorien. Enkelte navn kan knyttes opp til bestemte tidsrom. Andre ganger kan de fortelle om karakteristiske naturtrekk som i dag er tapt, eller gi informasjon om aktivitet som har vært knyttet til området eller gården.

Grunnlaget for den tradisjonelle gårdsnavnskronologien er opplysninger innsamlet og systematisert av Oluf Rygh (1898a-b). Ryghs opplysninger om stedsnavnene og de eldste skriftlige navnbeleggene gir sammen med kjente kulturminner, oldsaksfunn og topografi et utgangspunkt for videre diskusjon av bebyggelsens alder.

Gårdsnavnsbeskrivelse

Ungersnes er første gang nevnt i skriftlige kilder i 1578.

Utdrag fra Rygh:

b.2, s.221

89. Ungersnes. Udt. *ó'ngersnés*. — Wngenesnes 1578. Vngernes 1594.1/2. Vngersnes 1666. Ungersnes 1723.

Der gives et Par Navne, som efter den Form, hvori de skrives paa Karter, kunde tænkes beslægtede, Ungerstjern øverst i Værdalen og Ungersøen ved Ytre Vikten. Jeg har ikke kunnet komme til nogen sikker Mening om Oprindelsen. Gaarden ligger paa et Nes nordligst paa Mjærs Vestside; da denne netop her knibes sammen, kunde Navnet mulig have Sammenhæng med øngr, trang.

Gården Vestby i Enebakk er nevnt i 1355 i *Diplomatarium Norvegicum* (DN)¹ og i *Røde bok*² (RB). Gårder med by navn kan ha sitt opphav langt tilbake til jernalder, men også langt opp i middelalderen (Sandnes 1997: 35³).

Utdrag fra Rygh:

b.2, s.221

90. Vestby. Udt. *væ'ssby*. — i Vesby (østre) [DN. IX 162, 1355](#) 169, 1368. i Vestby [DN. IV 431, 1390](#) i Væstby RB. 256. Væstby (Akk.) RB. 265. i Vestby RB. 403. Vesby (Akk.) [DN. VIII](#)

¹ Diplomatarium Norvegicum er et verk som består av 22 bind med noe i overkant av 20 000 brev fra norsk middelalder. Det er i dag søkbart på internett: http://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_hjelp.html

² Biskop Eysteins jordebok eller Den røde bok (også kjent som *Rødeboken* og *Raudeboka*) er en viktig informasjonskilde om kirkelige inntekter og jordeiendomsforhold på Østlandet i middelalderen. Manuskriptet til jordeboken skal være fra omkring år 1390. https://no.wikipedia.org/wiki/Biskop_Eysteins_jordebok

³ Sandnes, J. 1997: Gards- og andre bustadnamn. I: *Norsk stadnamleksikon*. Redigert av Jørn Sandnes og Ola Stemshaug, s 32-37. Det norske samlaget, Oslo.

[270, 1396](#) a Vesby [DN. VIII 304, 1425](#) Wessbye 1578. Weßbye 1594.1/1. Westbye 1617. Wesby 1666.

Vestbýr, Vestgaarden.

Automatisk fredete kulturminner i nærheten av planområdet

Det finnes flere kulturminner i nærheten av planområdet, særlig gravminner som alle er automatisk fredet.

Askeladdens IDnr.	Funntype	Datering	Gårdsnr./-navn	Avstand til planen
61569	Gravfelt	Jernalder	90 Vestby, 93	550 m NV
3291	Gravminne	Jernalder	93 Foss	565 m NV
53015	Gravminne	Jernalder	90 Vestby	850 m VNV
42533	Gravfelt	Jernalder	95 Bjerke	825 m NØ
42197	Gravminne	Jernalder	95 Bjerke	850 m NØ

Gjenstandsfunn

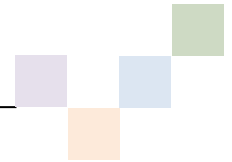
Det er funnet to skafthulløkser fra yngre steinalder i en myr ved gården Ungersnes.

C.nr.	Beskrivelse
2006	En Øxehammer af Sten, 61/2 T. lang, 13/4 T. bred for Eggen, der er noget skraanet og ligesaa ved Skafthullet, den største Tykkelse lige foran Skafthullet 21/2 T.
2007	En Do. lidt mindre, men ellers ganske af samme Form. No. 2006 - 2007 ere fundne et Stykke fra hinanden i en Myr paa Gaarden Ungersnes Enebak Prgd. Nedre Romerikes Fogderi, Akershus Amt. Et spinnehjul funnet på åkeren ved Sander gård, men på et annet sted enn skafthulløkseren over. Spinnehjulet er fra eldre jernalder.

Metode

Overflateregistrering

I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk visuelt for å se etter synlige kulturminner som gravhauger/røyser, steinstrenger, kullgroper, tjæremiler, tufter, hulveier mfl. Kulturminnene vil fortregne seg som fordypninger, forhøyninger eller som steinansamlinger der størrelse, beliggenhet og form kan gi informasjon om den aktiviteten som har vært i området. Undergrunnen blir sondert ved hjelp av jordbor, en ca. 1 meter lang metallstang der det er frest ut et spor som gjør det mulig å ta ut en profil av undergrunnen. Overflatebefaringen gir også grunnlag for planlegging av ev. videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes. Aktuelle lokaliseringsfaktorer varierer etter landskapsutnyttelse og erverv til forskjellige tider, og landskapet kan ha forandret seg mye frem til i dag.

Prøvestikking

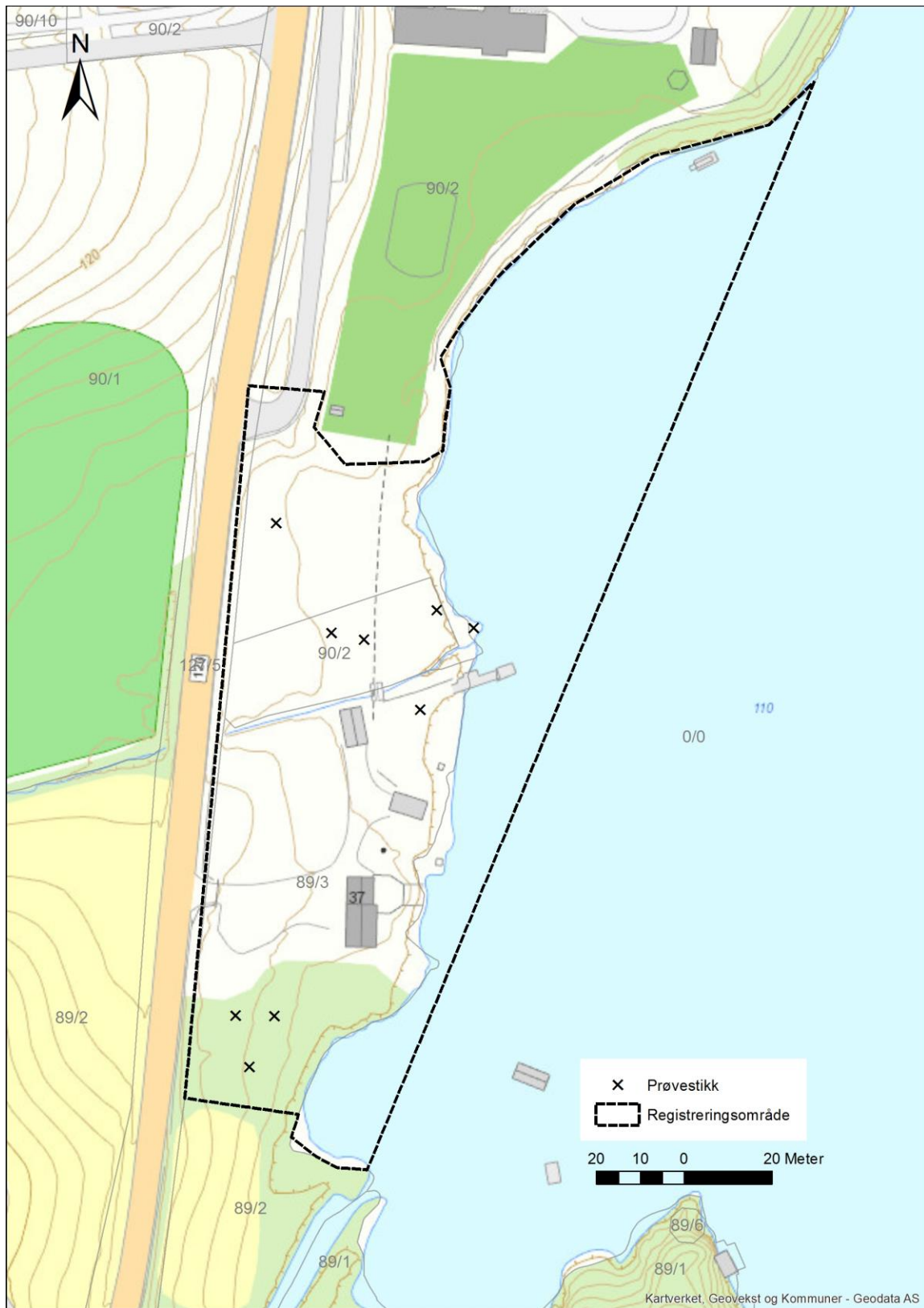
For å lete etter steinalderboplasser og for å lese den horisontale stratigrafien i undergrunnen er det vanlig å grave prøvestikk. Prøvestikk er ca. 40 x 40 cm store hull som graves med spade ned i antatt steril undergrunn. Hullene graves sjiktvis etter stratigrafi slik at en får god kontroll på hvor i prøvestikket eventuelle funn ligger. Massene blir fortrinnsvis vannsådet hvis dette er mulig, hvis ikke tørrsådet. Det blir brukt 4 mm nettingsåld, slik at funn i form av redskaper, avfall etter redskapsproduksjon, brente bein, kull osv. blir liggende lett synlig igjen i såldet. Manuell prøvestikking benyttes også for å påvise eldre dyrkingslag i områder hvor det av ulike årsaker ikke er aktuelt å bruke gravemaskin, for eksempel i områder tilknyttet setre, ødegårder eller i tett skog. Metoden brukes også i forbindelse med undersøking av kullgroper, kullmiler, tjæremiler og lignende kulturminner. I disse tilfellene er det imidlertid ikke nødvendig å sålde massene.

Undersøkelsen

Det ble prøvestukket i utvalgte områder. Resten av området ble overflateregistrert. Det viste seg at i de flatere områdene var det mye leire og veldig vått. Det virket som at området her var planert eller at det var påført masser. Særlig vest for klubbhuset var det påfylt og planert med grus.

Konklusjon

Det ble ikke gjort funn av automatisk fredete kulturminner.

Kart 2: Markering av prøvestikk i registreringsområdet.